

tek elő, melyeken erős és intenzív égetésnyom látszik. Gyakoriak még a házak padlószintjén heverő, ismeretlen rendeltetésű patakkavicsok is. A házak döngölt padlója 2 esetben volt megfigyelhető, de mindkét esetben erősen töredékes állapotban, foltokban került csak elő; a 9. sz. házban a keményre döngölt földpadlón, tapasztott, sárga agyagréteget is megfigyeltünk. A házakhoz tartozó gödrökből kevés leletanyag került elő, fenőkő és kisméretű kerámiadarabok. A kemence 2 esetben a ház K-i sarkában, 2 esetben a Ny-i sarkában helyezkedett el.

A házaktól É-ra újabb árkok kerültek elő. Egy K-Ny-i és egy É-D-i lefutású keskeny és sekély, valószínűleg karámárok vagy belső kerítőárok lehetett, a legdélebbivel ellentétben, ami a település határárka volt; tőle D-re ugyanis az Árpád-korba tartozó objektum nem került elő.

A december havi bővítés során előkerült jelenségek többségét különböző szélességű és szerkezetű árkok adják. Zömük római korinak bizonyult, kevesebb középkori és egy rézkori került még elő. A keskenyebb U átmetszetűek vízelvezetésre, a mélyebb V metszetűek karámok, ólak, vagy akár a telep kerítésére szolgálhattak. A többszörösen összetett árkok a vízelvezető árkok gyűjtőcsatornái voltak. Ezek mellett egy kisméretű körárok is előkerült, öt kisméretű félkör beásással a külső oldalán. Az árkok mellett számos gödröt tártunk fel az Árpád-korból és kora középkorból. A jelenségek másik csoportját a kemencék és a be nem fejezett kemencék alapozási gödrei adták.

Az Árpád-kori objektumokból is kevés leletanyag került elő. A négy ház mindegyikében találtunk belsőfüles cserépbogrács peremtöredékét. A 8. sz. házban egy a szokványosnál kissé eltérő, kihajló, átfúrt peremű, vékony falú darabot. Számos kézimalom-töredéket is találtunk, eddig meg nem határozott kőanyagból. A 8. sz. ház gödréből egy erősen kopott fenőkő is előkerült.

A leletanyag a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat budapesti regionális irodájában történő elsődleges feldolgozás után a Magyar Nemzeti Múzeumba kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Egry Ildikó régész, Bányász Diána, Rikly Jenő, Lakatosné S. Erika technikusok. A geodéziai felmérést a Geoservice Kft. végezte.

FÜKÖH DÁNIEL

20. Ács, Hegyre-dűlő I. (KÖH 67069)

(Komárom-Esztergom megye) B, Ró

2009. november 30. és december 11. között elvégeztük a lelőhelyen, a 0469/1, 0469/3 és 0454/45 hrsz. ingatlanokon a szélerőműpark építését megelőző feltárást, 4512 m²-en. A humusztakaró felső 30 centiméterének eltávolítása után a műszeres lelőhelyfelderítés és a felszíni leletanyag szóródása alapján megállapíthattuk, hogy a régészeti objektumok várhatóan a szélerőmű platformjához vezető bekötőút alatt sűrűsödnek. A

teljes humuszosítás után a lelőhelyen áthaladó Ny-K-i irányú dűlőút és a szélerőmű platformja alatt a régészeti objektumok viszonylag alacsony számban fordultak elő, a dűlőutat és a szélerőmű platformját összekötő É-D-i irányú bekötőút alatt ellenben igen nagy sűrűségben jelentkeztek különböző típusú, korú és méretű régészeti, valamint néhány esetben újkori objektumok.

Két különböző régészeti korszakból mintegy 35 régészeti objektum került elő. Míg a késő bronzkori objektumok a lelőhely É-i oldalán csoportosultak, addig a római korhoz tartozó jelenségeket a lelőhely D-i oldalán figyeltük meg. Mindkét korszak esetében településekhez köthetők, azonban míg a római település központja a lelőhelytől DDNy-ra sejthető, addig az őskori település magja inkább NyÉNy-i irányba feltételezhető.

A leletanyagból kiemelkedő egy késő bronzkori félhold alakú csüngő, mely a műszeres lelőhelyfelderítés során került elő, valamint a lelőhely D-i oldalán feltárt két lósír, melyekből zablakarikák és egy bronzcsat került elő.

A leletek a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat budapesti regionális irodájában történő elsődleges feldolgozás után a Magyar Nemzeti Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Czékus István, Herbály Róbert, Nagy Ferenc, Novák Béla, Vámos Balázs, Volentér Viktor.

PETKES ZSOLT

21. Ásotthalom, Külső-Csorda-járás (Csongrád megye) U, Á

A Mórahalom és Öttömös közt futó 55. sz. főút (22+060-41+000 km-szelvény) burkolat-megerősítése és szélesítése miatt szükségessé vált terepbejárást 2009. márciusban végeztük. A túlnyomórészt erdővel fedett nyomvonal szakaszon 3 régészeti lelőhelyet lokalizáltunk.

Ásotthalom belterületétől ÉNy-ra, közvetlenül az 55. sz. út É-i oldalán, egy a gyepes és erdős részekből szigetszerűen kiemelkedő dombocskán két lelőhelyet azonosítottunk. Az egyik (KÖH 70503) őskori (kora neolitikum) és Árpád-kori, a másikon (KÖH 70505) Árpád-kori edénytöredékeket gyűjtöttünk. A két lelőhely valószínűleg összeér.

Munkatárs: Hrivnák Péter Pál régésztechnikus.

FEKETE CSANÁD

22. Átány határa (Heves megye) B

A 31. sz. főút tervezett burkolat-megerősítésével együtt járó földmunkák előtt 2009. augusztusban terepbejárást végeztünk a Heves megyei szakaszon. A bejárando nyomvonal nagyrészt mezőgazdasági művelésű területen futott. Ezek többsége bejárható volt. A terepbejárást során – viszonylag jó megfigyelési körülmények között – az ismert két nyilvántartott régészeti lelőhely mellett további 23 lelőhelyet azonosítottunk, amelyek közül 19-

et érintenek a tervezett földmunkák. A lelőhelyek közül kiemelkedő jelentőségű az Átány határában (Magas-határ-dűlőben KÖH 72059, 72061; Posta-úti-dűlőben 72067, 72069, 72071, 72073) azonosított valószínűleg késő bronzkori, erődített telepekből és halomsírmezők-ből álló lelőhelykomplexum.

REMÉNYI LÁSZLÓ

23. Baja, Alsó-Kalkatur (KÖH 70399)

(Bács-Kiskun megye) B

A Csávoly és Baja határában futó 55. sz. főút (84+669–98+480 km-szelvény) burkolat-megerősítése és szélesítése miatt szükségessé vált terepbejárást 2009. március 19–20-án végeztük. A túlnyomórészt mezőgazdaságilag hasznosított, szántott, ill. vetett felszínen egy régészeti lelőhelyet lokalizáltunk.

Baja belterületétől K-re, az 55. út D-i oldalán, egy trafótelep és egy gázelosztó telep közt, hétvégi telkek által határolt É-D-i irányú dombocská platóján őskori (bronzkor) töredékeket gyűjtöttünk.

FEKETE CSANÁD

24. Baja, Bajaszentistváni szőlők (KÖH 71331)

(Bács-Kiskun megye) Á, Kk

Az 511. sz. főút Baját ÉK-ről elkerülő út építéséhez kapcsolódóan 2009. március 20-án az út 156+650 km-szelvényétől K-i irányban megközelítőleg derékszögben, kb. 40–50 m-re földmunkát végeztek 4×4 m-es területen. A régészeti szakfelügyelet alatt az oszlophely és a nyomvonal között a felszínen Árpád-kori és késő középkori edénytöredékeket gyűjtöttem. A kerámia szóródása alapján a kb. 230 (É-D)×80 (Ny-K) m átmérőjű területen két lelőhely különíthető el: egy Árpád-kori (150 m hosszú, 60 m széles) és egy késő középkori (80 m hosszú, 30 m széles). A talaj löszös, homokos, jelenleg gabonával fedett. A villanyoszlop gödrében és a kitermelt földben régészeti jelenséget nem láttam. A lelőhelyek K-i határa a gaz miatt nem volt meghatározható.

A leletanyag a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat szegedi irodájába került.

SULTIS LÁSZLÓ

25. Bajánsenye határa

(Vas megye) Ó, Á, Kú

2009. áprilisban az Órség területén kialakítandó gázvezeték tervezéséhez kapcsolódóan végeztünk terepbejárást.

Pap-rét I. (Vágottas-dűlő I.) (KÖH 70455): Kerca-szomortól K-re, Bajánsenyétől Ny-ra, a MOL fogadóállomástól KÉK-re, az SP6-8 töréspontok között szórvány őskori kőeszközt találtunk. Két oldalán megmunkálás, kopás nyomai láthatók felületén. Egy őrlőkő felső része lehetett.

Pap-rét II. (Vágottas-dűlő II.) (KÖH 70459): Az SP6 törésponttól Ny-ra 200 m-re, a Kerka-pataktól 100 m-re D-re, a műúttól DK-re 300 m-re fekszik. Már távolról is látható egy kisebb kiemelkedés, színe is eltér, sötétebb a környezeténél. A lelőhely kiterjedése mintegy 180×180 m. Két, egymástól jelentősen eltérő karakterű leletanyagot találtunk, de területileg nagyjából fedik egymást. Az egyik (valamivel északabbra fekszik) egy szórványos őskori kerámiatöredékből álló góc volt, viszonylag kicsi területen koncentrálódva, kb. 30×30 m-en. A másik emlékcsoport valószínűleg a legkorábbi Árpád-kori kerámiaművességnek a terméke. A közelben kb. 50×50 m-es szakaszon több csomóban, kisebb-nagyobb gyepvasrögöket találtunk, ami az egykori helyi vasművesség bizonyítéka lehet.

Tsz-major (KÖH 71993): A tsz-majortól K-re, az Sp 4 ponttól D-re, egy repcével beültetett területen, a barázdákban és a sorok között tudtunk csak megfigyeléseket tenni. A terület viszonylag sík, egyenletes, a talaj agyagos, alacsony humusztartalmú. Egy alig érzékelhető kiemelkedésen kerültek elő az újkori, kora újkori töredékek, és egy kovadarab, ami nem jellegzetesen eszköz, hanem valószínűleg puszkakova, vagy tűzcsiholáshoz használták. A lelőhely fekvése É-D, kiterjedése 80×80 m.

Munkatársak: Kőszegi Ádám, Isztin Gyula, Kolonits László régésztechnikusok.

A leletanyag a Savaria Múzeumba került.

FARKAS CSILLA – NAGY MARCELLA

26. Bakonypölöske, Szilvási-dűlő (MRT 3. k. 6/1 lh., KÖH 7219)

(Veszprém megye) Kk

2009. augusztus 10-én a település polgármestere telefonon értesítette a Laczkó Dezső Múzeumot, hogy a faluban emberi csontok kerültek elő. Másnap a helyszínen kiderült, hogy a csontokat egy helyi lakos nem most, hanem kb. egy évvel ezelőtt találta és gyűjtötte össze.

A helyszín a község belterületétől DDK-re, a „10/3 sz. mellékág” jelzéssel feltüntetett vízfolyás D-i oldalán, egy ÉNy-DK-i irányban elnyúló, 230 m magas, hosszúkás domb, amelyet nagyrészt fenyő és lombos erdő fed. A domb vízre lejtő É-i oldala meredek, a csibekeltető telep felőli D-i oldala lankás. A régészeti topográfia ide helyezi a középkori Pölöske falut.

A domb DK-i, leginkább kiemelkedő részén állhatott a falu temploma, amelyet jelenleg némi kő- és téglatörmelék, valamint egy kútszerű, növényzettel benőtt mélyedés (egykori kincskereső gödör?) jelöl. A templom valószínűsíthető helyét növényzet fedi, alaprajza, méretei kivehetetlenek. Ezeket legfeljebb ásatással lehetne tisztázni. A csontokat a feltételezhető templomhely D-i szélén, a növényzettel fedett és a korábban szántott rész találkozásánál találták. Ezen a helyen most is gyűjtöttünk a felszínen 4–5 igen apró emberi csonttöredéket. Egyébként a korábban művelt, apróköves, kavicsos területen semmilyen régészeti